

A nitrifikáció folyamatát befolyásoló tényezők vizsgálta ivóvízelosztó rendszerekben

Szerző: Nagymáté Zsuzsanna (II. éves PhD hallgató)

Témavezető: Márialigeti Károly

Eötvös Loránd Tudományegyetem Mikrobiológia Tanszékén

Bevezetés

Szervetlen N alapvetően NH_4^+ -ként van jelen az ivóvízben.

<u>Ivóvizek szigorú határértékek</u>	jelenlegi	régi
ammónium-ion	0,5 mg/L	2 mg/L
nitrit	0,5 mg/L	1 mg/L
nitrát	50 mg/L	50 mg/L

Ammónium-ion eltávolítása

Képződő nitrit és nitrát

közegészségügyi problémák

Történhet:

kémiai oxidálószeres

klórozás

ioncserélő gyanták

biológiai úton

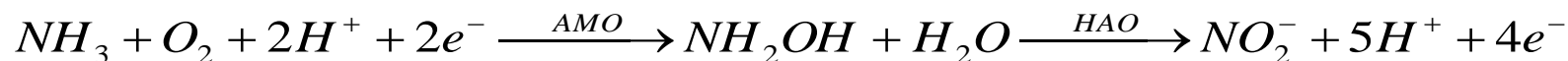
nitrifikáció

A hálózatokban zajló nitrifikációs folyamatok vizsgálata

Biológiai folyamatok

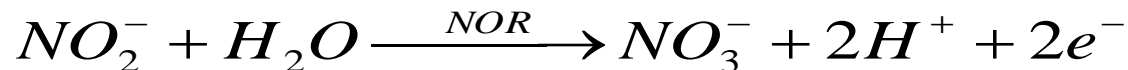
Nitrifikáció

1.lépés: Ammónia oxidáció: ammónia-oxidálók (AOB) által

Kulcs enzim: ammónia-monooxygenáz (AMO)
hidroxilamin-oxidoreduktáz (HAO)

2.lépés: Nitrit oxidáció: nitrit-oxidálók (NOB) által

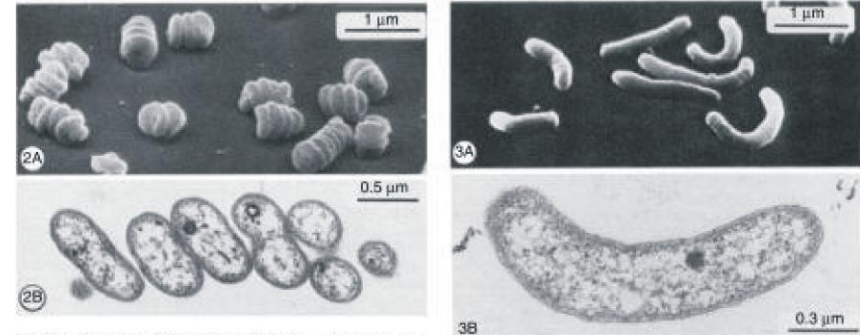

Kulcs enzim: nitrit-oxidoreduktáz (NOR)

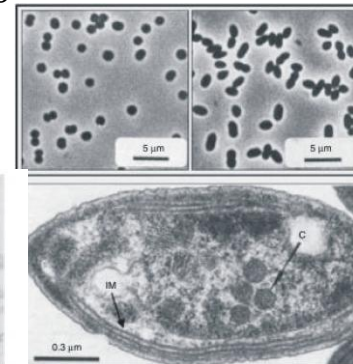
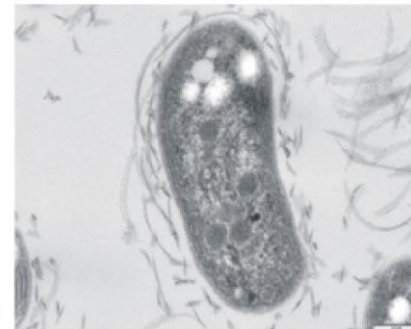
Biológiai folyamatok

Nitrifikációban résztvevő organizmusok

- **Ammónia-oxidálók:**
  - β -és γ -Proteobacteria,
  - változatos felépítés
  - anoxikus körülmények között egyesek denitrifikációra képesek
  - *Nitrosococcus* sp. (γ), *Nitrosolobus* sp. (β), *Nitrosospira* sp. (β), *Nitrosovibrio* sp. (β), *Nitrosomonas* sp. (β),
- **Nitrit-oxidálók:** α -, δ -, γ -Proteobacteria, Nitrospirae phylum
  - egyesek anaerob körülmények között NO_3^- redukálására képesek
  - diverz csoport: pálca, coccus, spirillum,
  - *Nitrospina* sp. (δ), *Nitrococcus* sp. (γ), *Nitrobacter* sp. (α)
- aerob obligát kemolitotrófok
- lassú növekedés
- optimum: pH 7-8; 25-35°C
- intracitoplazmatikus membránrendszer
- egyes heterotróf szervezetek is

The Prokaryotes 778-811. o., 2006

TEM Image credit: W.J. Hickey, University of Wisconsin-Madison, 2006.

Biológiai folyamatok

Denitrifikáció

Több lépéses anaerob nitrát redukciós folyamat

1.lépés: Nitrát $\longrightarrow$ nitritté nitrát-reduktáz (Mo) enzim által

2.lépés: Nitrit $\longrightarrow$ nitrogén-monoxiddá nitrit-reduktáz (*nirS*- cd₁, *nirK*- Cu) enzim által

3.lépés: Nitrogén-monoxid $\longrightarrow$ dinitrogén-oxiddá nitrogén-monoxid reduktáz (*norB*- Cu) enzim által

4.lépés: Dinitrogén-oxid $\longrightarrow$ nitrogén gázzá dinitrogén-oxid reduktáz (*nosZ*- Cu) enzim által

Gram- : α ,- β - Proteobacteria: *Pseudomonas* sp., *Alcaligenes* sp., *Paracoccus* sp.,
Thiobacillus sp.,

Gram+ : *Bacillus* sp., Archaea: *Halobacterium* sp.

Biofilm struktúra

Külső réteg:

Ammónia-oxidáló baktériumok kompakt mikrokolóniái

Középső réteg:

Ammónia- és nitrit-oxidáló baktériumok szoros együtt működésben

Alsó réteg:

Denitrifikáló szervezetek

Biofilm **problémák** forrása lehet:

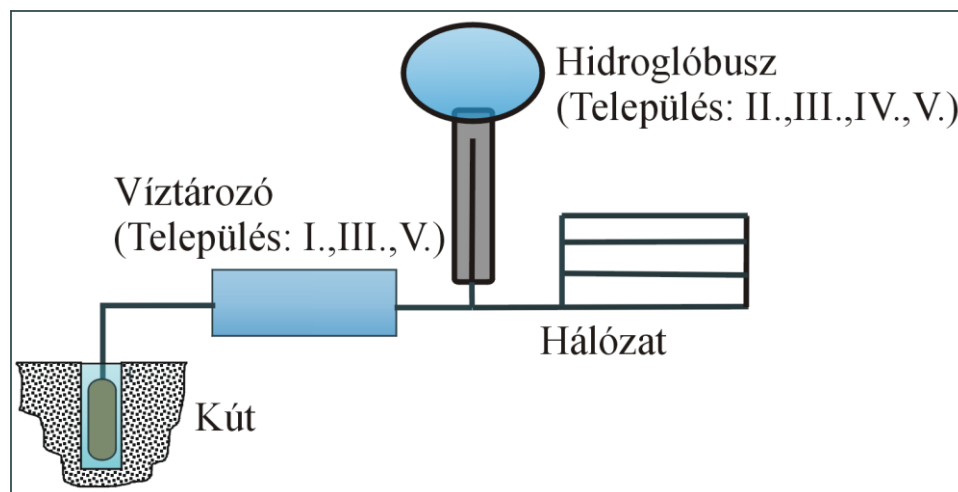
- anyagcseretermékek → íz, szag problémák
- Biokorrózió

Folyadék fázisban szolid, magányos sejtek is → kevésbé aktívak

Ivóvízhálózatok jellemzése

Öt különböző település

- **Alapszabása** a vízhálózatnak:
Kút, vízmű, hidroglóbusz, fogyasztói végpont
- **De alapszabástól eltérő** hálózat
Egy esetben hidroglóbusz betáplálása hálózatról (III. sz. település)
- Egy település esetében a vízművet elhagyó vízből

Méretbeli különbségek a vízművekben

➤ I. sz. település	270 lakos	21 m ³
➤ II. sz. település	743 lakos	78 m ³
➤ III. sz. település	1050 lakos	31926 m ³
➤ IV. sz. település	2525 lakos	79387 m ³
➤ V. sz. település	4654 lakos	255644 m ³

Ivóvízhálózatok jellemzése

Nyersvíz

➤ Rétegvíz	Kút mélység	Jellemző
➤ I. sz. település	120 m	NH_4^+ , NO_2^- , NO_3^- , Mn^{2+} , Fe^{2+}
➤ II. sz. település	189 - 530 m	NH_4^+ , NO_2^- , NO_3^- , Mn^{2+} , Fe^{2+}
➤ III. sz. település		NH_4^+ , Mn^{2+} ,
➤ IV. sz. település	94 - 150 m	NH_4^+ , Fe^{2+}
➤ V. sz. település	88-210 m	NO_2^-

➤ NH_4^+ eltávolítás nem történik

Fertőtlenítés

➤ Klór-dioxid kezelés	<u>koncentráció</u>	<u>egyéb kezelés</u>
➤ I. sz. település	nincs	
➤ II. sz. település	2 ppm	
➤ III. sz. település	0,4 ppm	vas-mangántalanítás
➤ IV. sz. település	0,05 ppm	
➤ V. sz. település	1 ppm	vas-mangántalanítás

IV. sz. település esetén 2008, továbbiaknál 2009 óta

Módszerek

Eredmények

Diverzitás index

Kutak

jelentős diverzitás értékek
kivétel I.sz. tel.

Előkészítő mű és víztornyoké

csökkenés a diverzitásban
kivétel I.sz. tel. növekedés

Végpontok

növekedés történt (II. sz. kivétel)

Heterotróf csíraszám

Kutak nagy csíraszám

Vízmű, Víztorony csökkenés → **Fertőtlenítés**
Végpontokon csíraszám emelkedés

Oligotróf táptalajon nagyobb csíraszámok

KOI és vas konc. csökkenés ezzel párhuzamosan

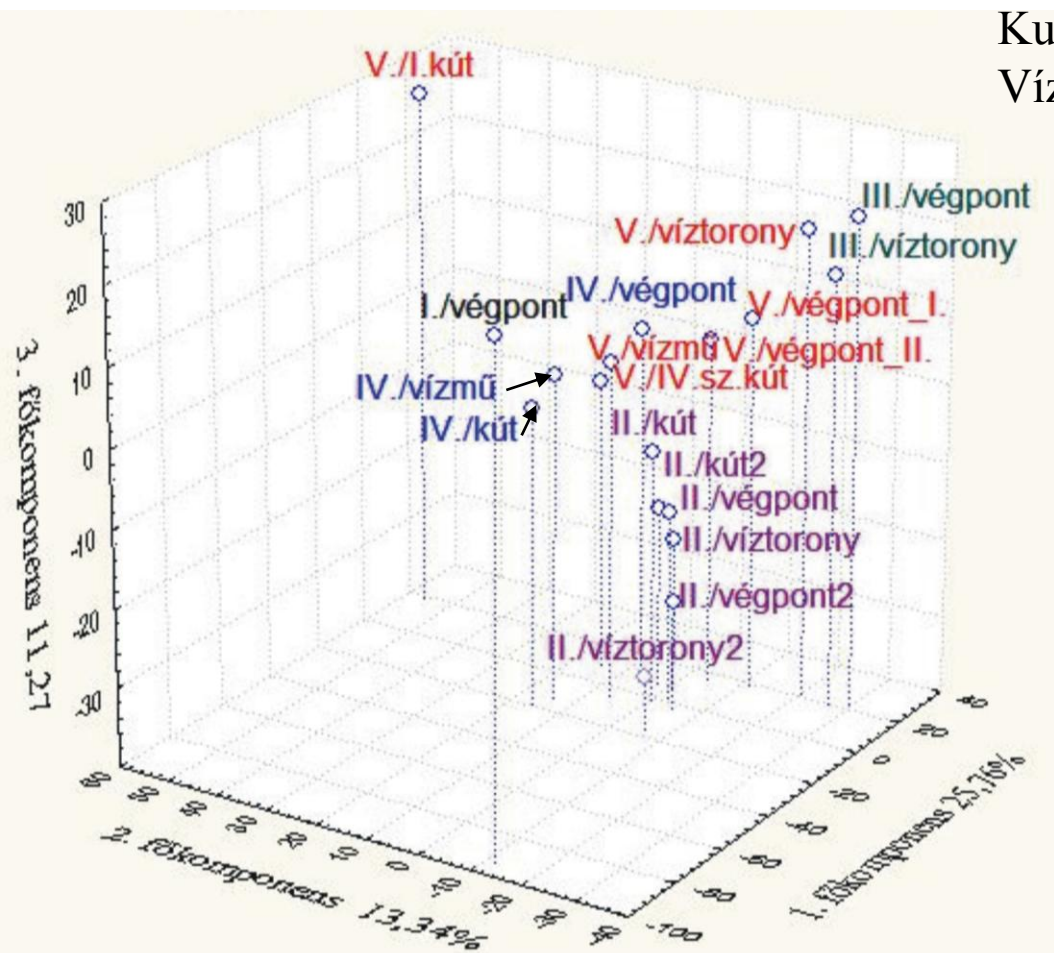
Teljes bakteriális közösségszerkezet

Egyes települések hálózatai eltérő közösségszerkezet

Közösségszerkezet

Kutak eltérő

Víztorony/vízmű hasonlósága a végpontokkal

I. sz. település

végpont elkülönülés a többi település hálózatától

nincs fertőtlenítés

II. sz. település

térbeli és időbeli elkülönülés is

IV. sz. település

Kút-vízmű hasonlósága

Hasonlóság

V. sz. víztorony - IV. sz. végpont

V. sz. település

I. sz. kút –vízmű hasonlóság

Ok: betáplálás

II. sz. kút elkülönülése

Ok: üzemem kívül

Hálózati nitrifikáció

Minden település esetében hálózati nitrifikáció történt

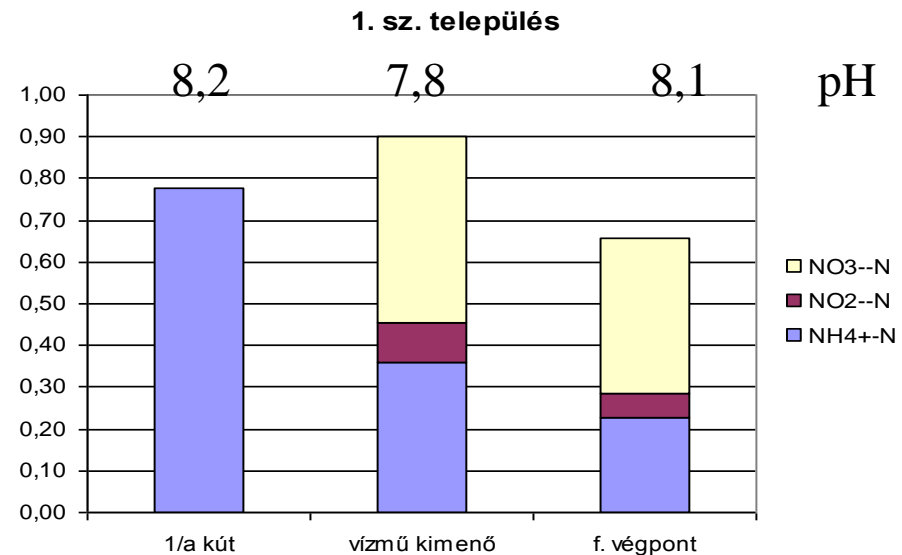
- NH_4^+ konc. csökkenése, amelyet NO_2^- , NO_3^- konc. emelkedése kíséri az egymást követő hálózati pontokon (kút $\longrightarrow$ víztorony)
- pH csökkenése kimutatható a u. ezen szakaszokon (kivétel V. sz.)

Ammónia-oxidáló baktériumok:

- I. és II. sz. település esetében kút kivételével kimutathatóak
- alacsony csíraszámokban fordulnak elő, de végpontok felé emelkedés tapasztalható

Nitrit-oxidáló baktériumok:

- minden település összes hálózati pontján
- csíraszámuk nagyobb mint az AOB-oké
- végpontok felé növekedés

Nitrit-oxidáló baktériumok

Nitrobacter sp.

- minden mintavételi ponton
- meghatározó szervezet a *Nitrobacter vulgaris*

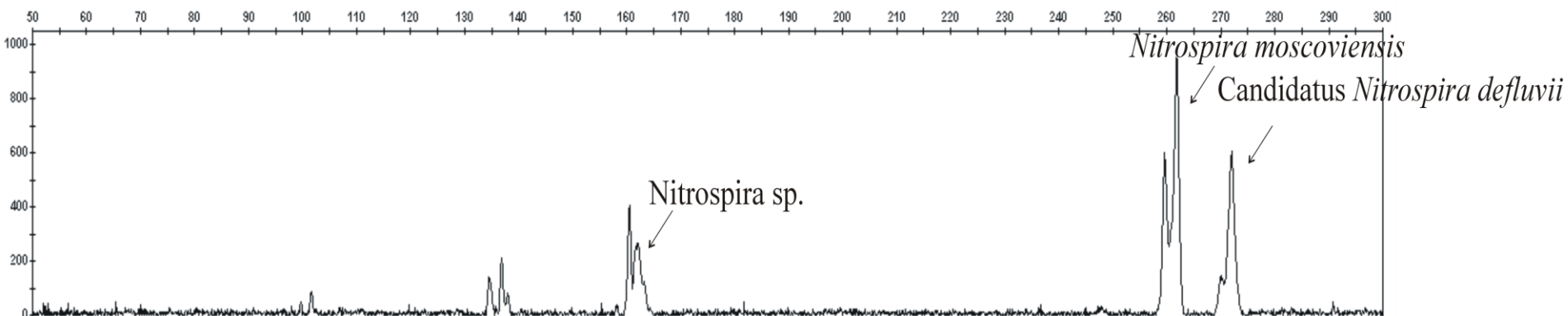
Nitrospira sp.

- minden mintavételi ponton detektálhatóak voltak
- *Nitrospira moscoviensis* egyes mintákban domináns közösség alkotó (262 bp)
- További tagjai a közösségnek

Nitrospira sp. (161bp)

Nitrospira moscoviensis (262bp)

Candidatus *Nitrospira defluvii* (272bp)

Denitrifikáció

Denitrifikáló szervezetek

- megtalálhatóak a hálózatok egyes pontjai
- fogyasztói végpont felé csíraszámuk nő
hozzájárultak a összes szerves N-tartalom csökkenéséhez a végpontokon
pH emelkedése is alátámasztja (víztorony/vízmű → végpont)
- III. és V. sz. településen jelenlétüket kimutattuk
  - De nem történt változás az összes szerves N-tartalomban
  - pH értékekben sincs szignifikáns változás

ÖSSZEFOGLALÁS

Közel azonos folyamatok lejátszódása az egyes települések ivóvízhálózatában.

Az egyes települések hálózatának közösség-szerkezete eltéréseket mutat.

Hálózatokon belül az egyes hálózati pontok számos esetben nagyobb hasonlóságot mutatnak egymáshoz mint a kutakéhoz.

Hálózatok végpontjain heterotróf, nitrifikáló és denitrifikáló csíraszám növekedés.

Település	Folyamat
I. sz.	nitrifikáció/denitrifikáció
II. sz.	nitrifikáció
III. sz.	nitrifikáció
IV. sz.	nitrifikáció/denitrifikáció
V. sz.	nitrifikáció

Fertőtlenítőszer hatása

- diverzitás értékek csökkenése
- az alkalmazott fertőtlenítőszer nem fejt ki hatását a teljes hálózatban,
- hatása gyengül a hálózati végpontok felé
- eredménye a csíraszámok növekedése a fogyasztói végpontokon

Így lehetőség adódik nitrifikációs/denitrifikációs folyamatok lejátszódására a hálózatban (fogyasztói végpontokon).

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!